

ГОРБАЧ Олекса (05. 02. 1918, с. Романів, нині Перемишлян. р-ну Львів. обл. — 23. 05. 1997, м. Райхельсгайм-Берфурт, Німеччина) — мовознавець, славіст, видавець. Чоловік [Анни-Галі](#), батько [Катерини](#) та [Марка](#) Горбачів. Доктор філологічних наук (1951), професор (1963). Дійсний член НТШ (1962). Польс. орден Лицарського хреста 1-го ступеня (1975). У 1940 закін. Львів. університет з рекомендацією до аспірантури; цього ж року розпочав працю лаборантом на кафедрі української мови. 1940–41 служив у Червоній армії, перебував у полоні, наприкінці 1941, перейшовши лінію фронту, повернувся у рідне село. 1943 разом з дивізією «Галичина» виїхав з України. Навч. в УВУ (Мюнхен, 1947–48), по закінченню якого захистив доктор. дис. «Наголос Зизанієвого “Лексикону” з 1596 р.», там само 1951 захистив габілітаційну дис. «Арго на Україні» (видана 2006 у Львові). Відтоді працював доцент УВУ, а від 1965 — проф. Викладав у Геттінген. (1952–56), одночасно 1956–58 — у Марбур. університетах. 1958–65 викладав польс. мову та ін. славістичні дисципліни в Університеті м. Франкфурт-на-Майні, від 1965 — проф. цього Університету та завідувач кафедри славістики (до 1979), одночасно 1972–74 — декан відділення східних і позаєвропейських мов і культур. Від 1963 також надзвичай. проф. слов'ян. філології Укр. катол. університету в Римі. Широчінь досліджень Г. вражає: 8-томне зібрання його творів, що ввібрало далеко не все з написаного, складають праці зі славістики, зокрема україністики, полоністики,

русистики, богемістики; гунґарології, історії слов'янських літ. мов, лексикології і лексикографії, між-слов'янських мовних зв'язків, діалектології, ономастики, етнографії та фольклористики. Окремий (2-й) том складають дослідження різних аспектів історії «християнізації Руси-України». Г. фактично перший і поки що єдиний дослідник, який ґрунтовно дослідив укр. арго, його типи, походження, шляхи творення та функціонування. Дослідженню пам'яток української мови, зокрема словників Л. Зизанія, П. Беринди, виявленню та публікації низки писемних пам'яток XV–XVIII ст.; аналізу граматик М. Смотрицького, У. Ужевича, О. Павловського та ін. Г. віддавав багато часу, оскільки розумів значення цих праць для відтворення об'єктивної історії розвитку української мови та історії її граматики. Здійснив записи й дослідив укр. говірки Словаччини, Румунії, колишньої Югославії. Разом з дружиною перевидав низку праць із мово- і літературознавства, що були недоступ. в Україні. Автор десятків рецензій, виступів, статей в енциклопедіях. Праця Г. над «Енциклопедією українознавства», для якої написав низку фундаментальних статей (а загалом понад 100), тривала протягом всього часу створення цього видання. Залишив чимало спогадів, які були опубліковані у різні часи й різних виданнях, а 1998 упорядковані і видані у Львові А.-Г. Горбач та Я. Закревською під назвою «Шлях зі Сходу на Захід». 2003 там само видано листування Г. «Життя — не просто існування: Листування Олекси Горбача (1946–1996)».

Основні праці

Зібрані статті: У 8 т. Мюнхен. Т.1-7.1993; Т.8. 1997.

Рекомендована література

1. Закревська Я. Олекса Горбач. Життєписно-бібліогр. нарис. Л., 1995;
2. Зимомря М. Ружі на зів'ялому листі // Зерна. 1998. Ч. 4–5;
3. Гриценко П. Титан української науки – Олекса Горбач // *Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze*. Warszawa, 1998. Т. 6–7;
4. Шевельов Ю. Олекса Горбач у шістдесят п'ятий рік народження // Олекса Горбач. Арго в Україні. Л., 2006.

Я. В. Закревська, Н. В. Хобзей

Бібліографічний опис:

Горбач Олекса / Я. В. Закревська, Н. В. Хобзей // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-31037>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).